

Język obcy nowożytny

Wychowanie przedszkolne i szkoła podstawowa

Podstawowe założenia, filozofia zmiany
i kierunki działania

dr Marcin Smolik
dr Paweł Poszytek

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

 podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Informacje ogólne

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego jest wspólna dla wszystkich języków obcych i obejmuje następujące etapy edukacyjne:

- wychowanie przedszkolne
- I etap edukacyjny – klasy I–III szkoły podstawowej
- II etap edukacyjny – klasy IV–VIII szkoły podstawowej
- III etap edukacyjny – szkoły ponadpodstawowa (liceum ogólnokształcące, technikum, branżowa szkoła I i II stopnia).

Na pierwszym etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego, natomiast od klasy VII na etapie drugim – dwóch języków obcych.

Informacje ogólne

Dodatkowo – również od klasy VII szkoły podstawowej – przewidziano możliwość nauczania jednego z dwóch obowiązkowych języków w zwiększonej liczbie godzin w oddziałach (na poziomie szkoły podstawowej) lub w oddziałach lub szkołach dwujęzycznych (na poziomie szkoły ponadpodstawowej).

Wszystkie warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego zostały opracowane w nawiązaniu do poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ)*, opracowanym przez Radę Europy.

Warianty podstawy programowej

Etap edukacyjny	Język obcy nauczany jako...	Wariant podstawy programowej	Opis	Liczba godzin w ramówce (w cyklu)	Nawiązanie do poziomu <i>ESOKJ</i>
pierwszy (szkoła podstawowa, klasy I–III)	pierwszy	I.1.	od początku w klasie I	180	A1
drugi (szkoła podstawowa, klasy IV–VIII)	pierwszy	II.1.	kontynuacja z klas I–III	450	A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		II.1.DJ	dla oddziałów dwujęzycznych	450 (II.1.) + 120 = 570	A2+ / B1
	drugi	II.2.	od początku w klasie VII	120	A1
		II.2.DJ	od początku w klasie VII w oddziałach dwujęzycznych	120 (II.2.) + 120 = 240	A1+

Warianty podstawy programowej

<p>trzeci (szkoła ponadpodstawowa: liceum ogólnokształcące, technikum)</p>	pierwszy	III.1.P	kontynuacja 1. języka ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie podstawowym	360	B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.1.R	kontynuacja 1. języka ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie rozszerzonym	360 (III.1.P) + 180 = 540	B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.1.DJ	kontynuacja 1. języka ze szkoły podstawowej – poziom dla szkół lub oddziałów dwujęzycznych ALBO kontynuacja 2. języka ze szkoły podstawowej nauczanego w szkole podstawowej w oddziałach dwujęzycznych ALBO od początku w klasie I szkoły ponadpodstawowej w szkole lub oddziale dwujęzycznym ALBO kontynuacja z klasy wstępnej	W LO: 360 (III.1.P) + 180 (III.1.R) + 330 = 870 W technikum: 360 (III.1.P) + 180 (III.1.R) + 300 = 840	C1+ (C2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
	drugi	III.2.0	drugi język obcy od początku w klasie I szkoły ponadpodstawowej	240	A2
		III.2.	kontynuacja 2. języka ze szkoły podstawowej	240	A2+

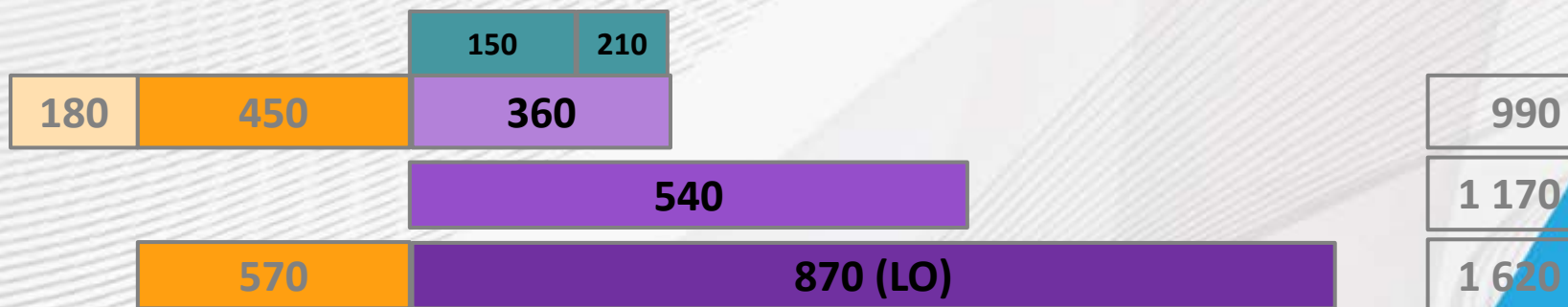
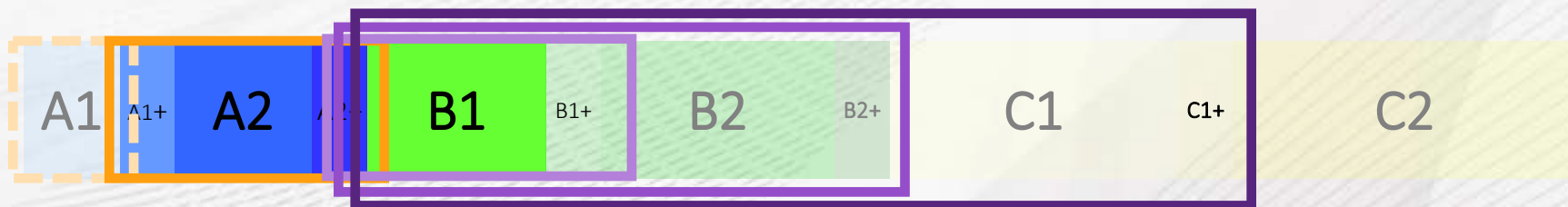
Warianty podstawy programowej

trzeci (szkoła ponadpodstawowa: branżowa szkoła I i II stopnia)	–	III.BS1.1	język obcy w branżowej szkole I stopnia – kontynuacja języka nauczanego jako pierwszy w szkole podstawowej	150	B1
		III.BS1.2 (=III.2.0)	język obcy w branżowej szkole I stopnia – kontynuacja języka nauczanego jako drugi w szkole podstawowej	150	A2
		III.BS1.0 (=II.2.)	język obcy w branżowej szkole I stopnia – od początku w klasie I	150	A1
		III.BS2.1 (=III.1.P)	język obcy w branżowej szkole II stopnia – kontynuacja języka nauczanego w branżowej szkole I stopnia, który wcześniej był nauczany jako pierwszy w szkole podstawowej	210	B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.BS2.2 (=II.1.)	język obcy w branżowej szkole II stopnia – kontynuacja języka nauczanego w branżowej szkole I stopnia, który wcześniej był nauczany jako drugi w szkole podstawowej	210	A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.BS2.0 (=III.2.)	język obcy w branżowej szkole II stopnia – kontynuacja języka nauczanego w branżowej szkole I stopnia, którego naukę uczeń rozpoczął od zera w I klasie BS I	210	A2+

Pierwszy język obcy nowożytny

Szkoła podstawowa								Szkoła ponadpodstawowa					
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	I	II	III	IV	LO	
								I	II	III	IV	V	technikum
								BS I 1	BS I 2	BS I 3	BS II 1	BS II 2	branżowa szkoła I i II st.

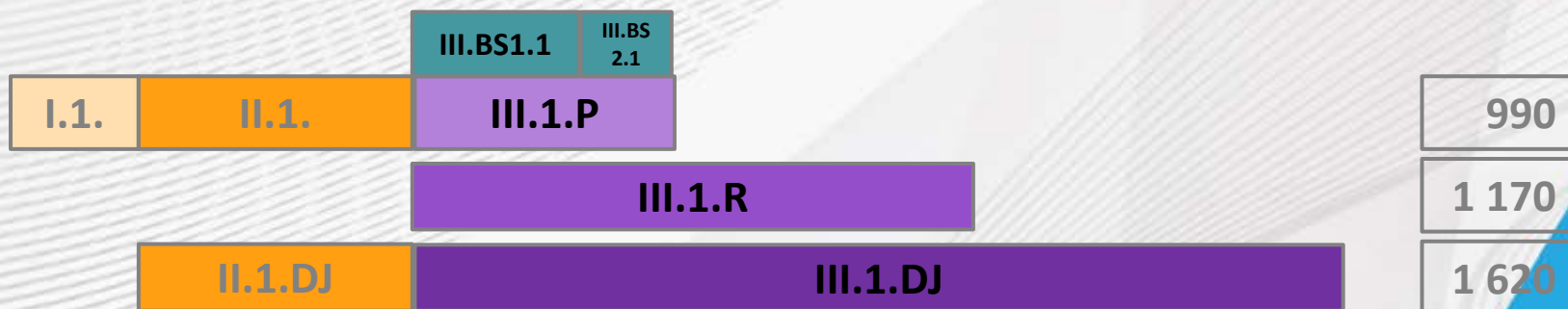
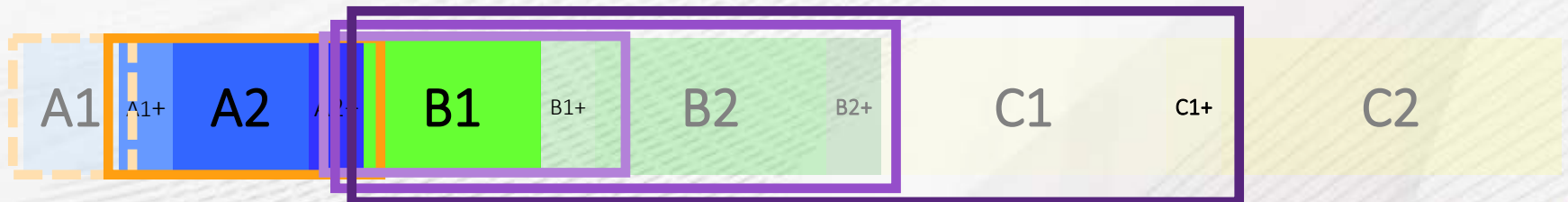
Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)

Pierwszy język obcy nowożytny

Szkoła podstawowa								Szkoła ponadpodstawowa					
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	I	II	III	IV		LO
								I	II	III	IV	V	technikum
								BS I 1	BS I 2	BS I 3	BS II 1	BS II 2	branżowa szkoła I i II st.

Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)

Założenia podstawy programowej

Przystępując do opracowania podstawy programowej w zakresie języka obcego nowożytnego, zespół ekspertów przyjął następujące założenia.

1

Nadrzędnym celem kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej jest **skuteczne porozumiewanie się w języku obcym – zarówno w mowie, jak i w piśmie.**

2

W procesie kształcenia językowego uczeń powinien dążyć do **osiągania coraz wyższego stopnia precyzji w wyrażaniu myśli, a także coraz wyższego stopnia poprawności językowej.**

3

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego wymaga kilkukrotnego powracania do tych samych zagadnień, jednakże konieczne jest, aby każdorazowej powtórce towarzyszyło rozbudowanie wiadomości i umiejętności wcześniej nabytych – **spiralne podejście do kształcenia.**

Założenia podstawy programowej

4

Należy dołożyć wszelkich starań, aby **zapewnić wszystkim uczniom możliwość kontynuacji nauki tego samego języka obcego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych.**

5

Poziom biegłości językowej w zakresie **sprawności receptywnych** będzie u większości uczących się **przewyższał** poziom biegłości językowej w zakresie **sprawności produktywnych.**

6

Kształcenie w zakresie języka obcego powinno być organizowane w taki sposób, aby **wspierało rozwój uczącego się jako jednostki oraz członka różnych społeczności.**

Założenia podstawy programowej

7

Kształcenie w zakresie języka obcego powinno również **wspierać i być wspierane przez kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych** od najwcześniejszych etapów edukacyjnych.

8

Kształcenie w zakresie języka obcego **wspomaga realizację wychowawczej funkcji szkoły**. Otwarty katalog tematów, jakie mogą być realizowane na zajęciach z języka obcego, umożliwia kształcenie w zakresie zagadnień istotnych nie tylko dla rozwijania biegłości językowej, ale ważnych również ze względu na ich przydatność w życiu codziennym.

Założenia podstawy programowej

Założenia stanowią trzon dydaktyki języka obcego nowożytnego, doskonale osadzony w literaturze przedmiotu, wsparty wynikami licznych badań empirycznych i analiz teoretycznych.

Podobne założenia oraz ograniczenia towarzyszyły podstawie programowej opracowanej w 2008 r., która stanowiła punkt wyjścia dla ekspertów pracujących nad jej nową wersją.

W procesie tworzenia nowej podstawy programowej przyjęto zatem model ewolucyjny, a nie rewolucyjny – wprowadzono zmiany tam, gdzie było to konieczne.

Model podstawy programowej

Nowa podstawa programowa zakłada **minimalne podniesienie obecnie obowiązujących wymagań dotyczących poziomu biegłości językowej** oczekiwanego od przeciętnego ucznia na zakończenie każdego etapu edukacji językowej.

Podstawa programowa z 2008 r. określa, że „[w] wersji III.1 przeznaczonej dla uczniów kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej zakłada się, że uczeń opanuje szerszy zakres umiejętności (niektóre typowe nawet dla poziomu B1), ale przede wszystkim będzie posługiwał się zdecydowanie szerszym zasobem środków językowych. Poziom tej wersji podstawy można określić jako A2+”.

Zdecydowano, że określony dla rozszerzonego zakresu nauczania języka obcego w gimnazjum, a więc po 9 latach nauki, poziom A2+/B1 będzie właściwy dla języka obcego nauczanego w szkole podstawowej od klasy I do klasy VIII. W wariantcie II.1. nowej podstawy programowej wskazano, że osiągnięcia początkowych etapów poziomu B1 można oczekiwać od przeciętnego ucznia jedynie w zakresie sprawności receptywnych.

Model podstawy programowej

W nowej podstawie programowej zachowano – co do zasady – podział umiejętności szczegółowych (treści kształcenia) na umiejętności *stricte* językowe oraz umiejętności o charakterze bardziej ogólnym.

Pierwsza grupa umiejętności obejmuje:

- **znajomość środków językowych,**
- **rozumienie ze słuchu oraz rozumienie tekstów pisanych** („odpowiednik” recepcji w *ESOKJ*),
- **tworzenie wypowiedzi ustnych oraz tworzenie wypowiedzi pisemnych** („odpowiednik” produkcji w *ESOKJ*),
- **reagowanie na wypowiedzi ustnie oraz w formie tekstu pisanego** („odpowiednik” interakcji w *ESOKJ*),
- **przetwarzanie wypowiedzi ustnie lub pisemnie** („odpowiednik” mediacji w *ESOKJ*).

Model podstawy programowej

W drugiej grupie umiejętności nacisk jest położony na rozwijanie umiejętności przydatnych w procesie uczenia się przez całe życie, w tym:

- **dokonywanie przez ucznia samooceny,**
- **budowanie repertuaru technik służących samodzielnej pracy nad językiem,**
- **współdziałanie w grupie,**
- **korzystanie z różnych źródeł informacji w języku obcym,**
- **stosowanie strategii komunikacyjnych, w tym strategii kompensacyjnych,**
- **budowanie świadomości językowej.**

Model podstawy programowej

W nowej podstawie programowej zachowano również:

- nawiązanie do *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego (ESOKJ)* w przypadku każdego wariantu podstawy;
- określenie oczekiwanych umiejętności w języku, z zachowaniem struktury wymagań ogólnych i szczegółowych;
- zasadę kumulatywności: na wyższym etapie edukacyjnym obowiązują wymagania z etapów poprzednich. W przeciwieństwie do podstawy z 2008 r. w nowej podstawie programowej każdy wariant zawiera pełny zapis wymagań ogólnych i szczegółowych.

Model podstawy programowej

W przypadku edukacji językowej w zakresie języka obcego nowożytnego na I etapie edukacyjnym (edukacja wczesnoszkolna) określono wymagania ogólne i szczegółowe na wzór wymagań określonych dla dalszych etapów kształcenia, uwzględniając jednak specyfikę wieku uczniów kończących III klasę szkoły podstawowej.

Oczekuje się, że uczeń kończący III klasę będzie posługiwał się „**bardzo podstawowym** zasobem środków językowych dotyczących **jego samego i jego najbliższego otoczenia**”. W ramach tak określonego zasobu środków językowych uczeń będzie realizował pozostałe wymagania.

Model podstawy programowej

W przypadku wszystkich wariantów podstawy programowej dla II etapu edukacyjnego usystematyzowano zapisy dotyczące pierwszego wymagania szczegółowego (znajomość środków językowych), m.in.:

- zmieniono nazwę niektórych zakresów tematycznych (np. „szkoła” na bardziej ogólne „edukacja”, „życie rodzinne i towarzyskie” na „życie prywatne”);
- usunięto niektóre szczegółowe zagadnienia przykładowe, które zespół uznał za zbyt trudne (np. uzależnienia, sport wyczynowy);
- dodano inne szczegółowe zagadnienia przykładowe, które zespół uznał za szczególnie istotne i – tym samym – proponuje ich realizację (np. umiejętności, pory roku);
- uporządkowano zapisy w poszczególnych wariantach podstawy programowej, dbając o to, aby wszystkie zakresy tematyczne określone dla niższych poziomów biegłości zostały również wymienione w wyższych poziomach biegłości.

Model podstawy programowej

Określono nowe wymaganie, tj. **kompetencję interkulturową**, wskazując, że składa się na nie zarówno podstawowa wiedza o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym, oraz o kraju ojczystym (z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego), jak i świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturowa.

Tak sformułowane wymaganie stanowi specyficzny przypadek realizacji „połączonych” wymagań w zakresie środków językowych oraz poszczególnych umiejętności w zadaniach językowych dotyczących szeroko pojętej kultury.

Model podstawy programowej

W nowej podstawie programowej uszczegółowiono zapisy dotyczące warunków i sposobów realizacji podstawy w praktyce szkolnej, określając zadania nauczyciela, szkoły oraz organu prowadzącego.

Wskazano m.in. na konieczność:

- zapewnienia kontynuacji nauki tego samego języka obcego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych,
- zapewnienia przez szkołę – w szczególności na II i III etapie edukacyjnym – kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości,
- prowadzenia zajęć z języka obcego w odpowiednio przygotowanej i wyposażonej sali,
- wykorzystania języka obcego jako języka komunikacji w różnych rodzajach interakcji,
- stosowania w procesie kształcenia językowego autentycznych materiałów źródłowych.

Podstawa programowa – szczegółowe wyjaśnienia

Określenia w „główkach” wymagań szczegółowych:

Wariant:	I.1.	II.1.	III.1.P	III.1.R
Znajomość środków językowych	1. Uczeń posługuje się <u>bardzo podstawowym</u> zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	1. Uczeń posługuje się <u>podstawowym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	1. Uczeń posługuje się <u>w miarę rozwiniętym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	1. Uczeń posługuje się <u>bogatym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych – w tym wyrażen idiomatycznych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

Podstawa programowa – szczegółowe wyjaśnienia

Określenia w „główkach” wymagań szczegółowych:

Wariant:	I.1.	II.1.	III.1.P	III.1.R
Rozumienie tekstów pisanych	3. Uczeń rozumie <u>wyrazy oraz jedno- lub kilkuzdaniowe, bardzo proste</u> wypowiedzi pisemne (np. <u>historijki obrazkowe z tekstem, opowiadania</u>):	3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. <u>listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historijki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie</u>):	3. Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne o umiarkowanym stopniu złożoności (np. <u>listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje, komiksy, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie</u>):	3. Uczeń rozumie złożone wypowiedzi pisemne (np. <u>listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje, komiksy, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie</u>):

Podstawa programowa – szczegółowe wyjaśnienia

Przykłady w wymaganiach szczegółowych:

Wariant:	II.2.	II.1.
Znajomość środków językowych	<p>1. Uczeń posługuje się <u>bardzo podstawowym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...) 4) praca (np. <u>popularne zawody</u>, <u>miejsce pracy</u>); (...)</p>	<p>1. Uczeń posługuje się <u>podstawowym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...) 4) praca (np. <u>popularne zawody</u> i związane z nimi czynności i obowiązki, <u>miejsce pracy</u>, praca dorywcza, wybór zawodu); (...)</p>

Podstawa programowa – szczegółowe wyjaśnienia

Zapisy w podstawie programowej nie mogą zastępować konieczności realizacji indywidualnych potrzeb poszczególnych uczniów, w tym potrzeb związanych ze znajomością konkretnego wyrazu/wyrażenia, nawet jeżeli nie jest to słowo o wysokim stopniu częstości stosowania w języku obcym.

Zalecenie to jest szczególnie ważne w przypadku podstawy programowej dla języka obcego nauczanego jako drugi, gdzie ograniczona liczba godzin będzie determinowała dobór środków językowych.

Podstawa programowa – szczegółowe wyjaśnienia

Dobór nauczanych struktur gramatycznych również musi być dokonany ze starannością, tak aby szczególny nacisk został położony na takie struktury, które umożliwiają realizację najszerszego zakresu wymagań określonych w podstawie programowej – szczególnie w przypadku podstawy programowej dla języka obcego nauczanego jako drugi.

Ważne jest, aby w procesie kształcenia uzmysławiać uczniom, że poznanie i opanowanie danej struktury gramatycznej umożliwia im wyrażenie wielu treści.

Podstawa programowa – szczegółowe wyjaśnienia

Utrudnieniem podstawy programowej (w każdym z wariantów dokumentu) jest brak „listy” struktur gramatycznych, a być może nawet „listy” słówek, które powinny być nauczane.

Brak ten wynika nie tylko z faktu, że podstawa programowa jest wspólna dla wszystkich języków, ale również z tego, że taka „lista” – w szczególności „lista” słów – nie byłaby w stanie odpowiadać potrzebom tak wielu różnych kontekstów, w których nauczany jest język obcy, oraz ograniczałaby kreatywność twórców materiałów edukacyjnych, nauczycieli.

Podstawa programowa – uwagi końcowe

- Podstawa programowa nie ogranicza nauczyciela, jeżeli chodzi o wybór technik lub środków nauczania.
- Dokument nie jest poradnikiem metodycznym, nie wskazuje „jedynej słusznej” drogi prowadzącej do realizacji założonych w nim celów.
- Nauczyciel i uczeń mają być współtwórcami w procesie kształcenia, którego końcowym efektem jest jednostka świadoma możliwości, które stwarza znajomość języka obcego w każdej sferze życia – prywatnej, zawodowej, społecznej, emocjonalnej, poznawczej.
- Język obcy to narzędzie, które służy nie tylko komunikacji. Poprzez komunikację umożliwia lepsze poznanie siebie, innych ludzi, kultur, całego otaczającego nas świata.

Dziękuję za uwagę!

 **podstawa
programowa 2017**

